

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 19. oktobra 1894.

Politiški oddelek.

Gimnazija v Celji.

Vprašanje o slov. paralelkah na gimnaziji v Celji bliža se svoji rešitvi. Sedaj je toliko že gotovo, da se ta točka nahaja v proračunu za drugo leto. To je pa huda skušnja za koalicijo. Levičarji so imeli že na Dunaji in v Pragi posvetovanje o tej stvari in na obeh krajih so se izrekli, da bodo kakor jeden mož glasovali proti dotični postavki v proračunu. Pri dunajskem posvetovanju je bil zraven tudi učni minister Madejski, ki je razložil jim, kako stoji vsa ta stvar.

Če Slovenci v Celji dobe paralelke, to se danes še ne more z gotovostjo reči. Zdi se nam, da vlada hoče vso stvar izročiti nekako parlamentu. Če se državni zbor zanje izreče, se osnujejo; če se pa izreče proti njim, pa se ne. Levica in vlada mislita, da to vprašanje ni vredno, da bi se zaradi njega razbila koalicija. Levičarji pa za slovenske paralelke že iz strahu pred nemškimi nacionalsci ne morejo glasovati. Napeli bodo vse svoje sile v parlamentu, da jih preprečijo; če se pa jim ne posreči, pa zaradi tega ne mislijo vladi delati opozicije. Čutijo najbrž, da bi to ne bilo varno. Če se koalicija razbije, imajo največjo škodo nemški liberalci sami.

Vlada bi bila pač rada to vprašanje še odložila, ali čutila je, da bi za konservativni klub nastala potem nevarnost. Slovenski poslanci bi bili morda prisiljeni stopiti v opozicijo in celo grof Hohenwart bi bil prišel v neki čuden položaj, tako da bi bil prisiljen premišljevat, ni li prišel zanj čas, da se umakne političnemu delovanju. Nadeja se pa vlada, da ji Slovenci ostanejo zvesta podpora, če tudi državni zbor odkloni slovenske paralelke, kajti sklicevala se bode na to, da je pokazala vso dobro voljo, toda državnozborna večina se upira. Zbora pa ne more prisiliti, da bi odjenjal. Da bi zaradi celjskih paralelek dajala ostavko, za to so pa te paralelke premalo važne, rekla bode. Naši poslanci se pa bodo potem

zopet pri volilcih opirali s tem, da so vse storili, kar je bilo mogoče, ali upora zjedinjene levece niso mogli zdrobiti.

Po našem mnenju pa razmere za slovenske paralelke ne stoje slabo, popolnoma je stvar v rokah naših konservativnih zastopnikov v državnem zboru. Če jih ne bodo dosegli, bode to popolnoma njih krivda. Sedaj, ko je levica izjavila, da ne pojde v opozicijo, če se sprejmejo paralelke, se našim koalirancem radi tega ni bati, da koalicijo razbijejo, ako se odločno postavijo na noge.

Večina v državnem zboru je odvisna od tega, koliko Poljakov bode glasovalo za slovenske paralelke v Celji, in proti njim in koliko levičarjev in Poljakov se odtegne glasovanju.

Poljaki še niso zavzeli nobenega odločnega stališča o tej stvari, kakor se vidi iz pisave poljskih listov. Mogoče jih je pridobiti na našo, ali pa na nasprotno stran. Mi smo prepričani, da bodo Poljaki glasovali za nas, ako bode grof Hohenwart zastavil ves svoj vpliv za to stvar. Če naši poslanci z grofom Hohenwartom vred dajo Poljakom razumeti, da izstopijo iz koalicije, ako se ta zadeva povoljno ne reši, bodo vsi poljski poslanci glasovali za celjske slovenske paralelke. Pa tudi levičarji bi v tem slučaju gledali, da se vsprejmo. Zanje bi seveda nobeden izmed njih glasoval, ali mnogi bi se odtegnili glasovanju. Večkrat kaka stranka kacemu predlogu pripomore do zmage s tem, da več svojih članov pred glasovanjem iz zbornice odpošlje. V levici je nekaj poslancev, katerim se vendar o tej stvari ni bati svojih volilcev. Tako zastopniki veleposestva in nekaterih trgovskih zbornic v narodnih vprašanjih lahko postopajo, kakor koli hočejo. Poslancem dunajskega notranjega mesta se tudi ni bati za mandate, ako se odtegnejo glasovanju o tej zadevi.

Nekaj levičarjev bode pa gotovo zapustilo liberalni klub, ako se slovenske paralelke vsprejmejo in pojdejo k nemškemu nacionalcem, ali to število bode tako neznatno, da ni umestno nanj se ozirati.

Največja nevarnost tiči v tem, da bode vlada in levica skušala konservativni klub in zlasti slovenske po-

slance pregovarjali, da naj nikar zaradi celjskih paralelke ne spravljajo koalicije v nevarnost. Rekli si bodo, če levica pravi, da ostane v koaliciji, če tudi se slovenske paralelke v Celji osnujejo, zakaj bi se pa še ne postavili na jednako stališče in v koaliciji ne ostali, ko bi tudi se paralelke odklonile. Kakor hitro bi se slovenski poslanci izjavili, da ostanejo v sedanjih zvezi, ako tudi slovenske celjske paralelke se odklonijo, je gotovo, da podležemo v tem vprašanju. Konservativni klub bi nič posebno se za stvar ne potegoval in bi zmatral, da je že storil svojo dolžnost, ako so konservativci v zbornici za te paralelke glasovali. Levičarji bi kakor jeden mož glasovali proti slovenskim paralelkam, velik del Poljakov bi pa iz prijaznosti tudi ž njimi potegnil, ali pa odšel iz dvorane. Mi bi ostali v manjšini in tembolj gotovo, ker si ne smemo zanašati, da bi Mladočehi polnoštevilno prišli k dotični seji, ker jih navadno nad polovico manjka pri sejah.

Iz povedanega je popolnoma jasno, da imajo konservativni naši poslanci popolnoma vso zadevo v rokah. Ko je stvar tako daleč, da se je vlada odločila vsprejeti jo v proračun, so mnoge težave že premagane. S tem je izrečeno, da so vladne poizvedbe pokazale, da so paralelke potrebne in našim poslancem se ne more več očitati, da gre jim le za kake narodne pretiranosti. Ko bi pa letos se slovenske želje po teh paralelkah ne uresničile, se pa utegne stvar še za dolgo zavleči. Levica bode v tem vprašanju tem odločneje nasprotovala, čim bližje bodo nove volitve. Zadnji čas pred volitvami se tudi za koalicijo ne bode dosti brigala, ko bode jedenkrat volilna reforma toliko zavlečena, da se ne reši več v tem zasedanju in židovski bankirji pri uravnavi valute že spravijo največje dobičke.

Politični pregled.

Državni zbor sešel se je v torek. Vlada mu je predložila več novih zakonov, med drugim tudi nov domovinski zakon. Po tem zakonu si vsakdo pridobi domovinstvo v kakem kraju, ako pet let ondu živi in plačuje davek. Če pa davka ne plačuje, je pa potrebno, da živi v dotičnem kraju deset let. Za domovinstvo se ne bode smela pobirati nobena taksa. Ta načrt zakona je bil potreben, ker so sedanje razmere jako nenaravne. Tako imamo veliko občin, kjer je nad polovico prebivalstva pristojna v druge občine. Finančni minister je predložil proračun, ki kaže nekaj prebitka, ker so se nekateri davki precej višje proračunili. Minister je v svojem govoru napovedal, da bode državni zbor po Božiči začel posvetovanja o davčni reformi. Mladočehi so v prvi seji stavili nujni predlog, da se odpravi izjemno stanje v Pragi. Minister notranjih stvari je temu ugovarjal, ker na Češkem še ni vse v redu in se pogosto še ljudje ustavljajo varnostnim organom. Ko se razmere izboljšajo, bode vlada sama izjemno stanje odpravila. Nujnost se je na to odklonila. Pernerstorfer je na to stavil predlog, da naj se hitro začne obravnave o volilni reformi. O tem predlogu bode obravnavo v drugi seji in se gotovo odkloni, kajti Poljaki so v klubu že sklenili, da bodo glasovali proti temu predlogu. Sicer se pa sedaj začne med vlado in koaliranimi strankami nekaka posvetovanja o tej zadevi. Najbrž se sporazumijo za levičarsko stališče, kajti že nekateri

konservativni listi odobravajo, da se za delavce osnuje posebna volilna skupina.

Celjska gimnazija. — V današnji številki na prvem mestu priobčujemo članek o tej stvari. Ko je bil že pisan naš članek, še ni bil predložen državni proračun, in smo le iz posvetovanja liberalcev sklepali, da gre menda za paralelke, katere bi se dale preje uresničiti. Kakor se je pa pokazalo, osnovala se bode slovenska samostojna gimnazija v Celji in je v proračunu za bodoče leto že četrletna potrebščina za novo celjsko gimnazijo. Liberalni klub je sklenil glasovati proti tej postavki. Govori se pa tudi, da Mladočehi in krščanski socialisti tudi ne bodo glasovali za slovensko gimnazijo, ker ne marajo podpirati vlade in se nadejajo, da zasejejo razpor med koalicijo, ako to predlogo zavržejo.

Istra in Trst. — Italijani v Istri so se jeli bati, da bode konec njih gospodstvu. Nikakor ni več nemogoče, da Slovani dobe večino v deželni zbor, ako bi le vlada ne podpirala Italijanov. Zatorej so pa isterski Italijani jeli premišljevati, kako bi si zagotovili gospodstvo. Prišli so na misel, da naj bi se Istra združila administrativno s Trstom. Potem bi jim bila še večina v deželni zbor in odboru zagotovljena. Pa tudi v Trstu so nekateri za to misel, seveda da bi potem moral Trst dobiti poseben deželni zbor in odbor, ker to bi več ne šlo, da bi bil deželni zbor le nekak pomnoženi mestni zbor. Nadejamo se, da se Italijanom njih želje ne uresničijo.

Izjemno stanje v Pragi tlači češko društveno življenje in časopisje. Prave potrebe za to izjemno stanje že dolgo ni. Samo namestnik grof Thun bi rad ž njim pripomogel pri kacihi volitvah Staročehom do zmage. Mladočehi ne morejo tako razviti agitacije, ker je prikrajšana pravica zborovanja. Najbrž bode izjemno stanje trajalo do novih deželnozbornih volitev. Pomagalo staročeski stranki najbrž ne bode ničesa. Mladočehi so že v prvi seji državnega zbora predlagali, da se naj izjemno stanje odpravi. Ta predlog bode pač le bob ob steno. Vlada posluša le namestnika, ta pa iz nasprotstva do Mladočehov še ne mara, da bi se izjemno stanje odpravilo. Državno-zborna večina pa ničesa ne stori, kar bi ne ugajalo vladi.

Volitev v Beli cerkvi na Moravskem. — V tem okraji je bila volitev dežel. poslanca za kmetske občine. Veselo je, da so Staročehi odstopili od svojega kandidata dr. Šromote in so vsi Čehi volili Floryka s 74 glasovi. Nemški kandidat Klösel je pa ostal v manjšini. Čehi so tu zmagali jedino zaradi tega, ker so bili složni.

Cerkvene reforme na Ogerskem. — Dunajski „Vaterland“ z veliko odločnostjo zagotavlja, da bodo v drugič magnatje tudi glasovali proti zakonu o enakopravnosti židov in pa o svobodnem bogoslužju. Seveda na „Vaterlandu“ prorokovanja ni dosti dati. Kako je ponosno napovedoval zmago, ko je šlo proti civilnemu zakonu, pa je s svojim prerokovanjem le pokazal, da še svojih najbližjih pristašev dobro ne pozna. Drugače pa o položaji sodi budimpeštanski dopisnik „Germanie.“ Ta dopisnik misli, da bode vlada sprejete tri predloge predložila sankciji, predno bode v gospodski zbornici se začela druga razprava o odklonjenih predlogih v gospodski zbornici. Če bodo v parlamentu rešene predloge potrjene, bode ta hujši pritisk na gospodsko zbornico, nego je bilo vlačenje krone v razpravo pri obravnavanju o civilnem zakonu. Zaradi tega se je bati, da pri drugi razpravi večina zbornice vsprejme odklonjeni predlogi. Vodstvo konservativne stranke v gospodski zbornici bode prav storilo, ako že računa z omenjenim pritiskom, če neče, da propade — Mi se popolnoma vjemamo s tem dopisnikom, kajti na konservativne magnate se ni nič zanašati, kakor bode sploh slabo za katoličanstvo kjer koli si bodi, če se bode moglo opirati le na ljudi, ki se zbirajo okrog „Vaterlanda“.

Grof Egbert Belcredi. — Na svojem gradu blizu Brna je umrl te dni grof Egbert Belcredi. Pokojnik je bil nekak vodja moravskega konservativnega veleposestva. Bil je